

Implementácia Rámcovej smernice o vode – základ vodohospodárskej politiky EÚ

Míľnikom v histórii vodnej politiky v Európe sa stal 22. december 2000. V ten deň bola v Official Journal Európskych spoločenstiev uverejnená smernica 2000/60/ES Európskeho parlamentu a Rady ustanovujúca rámec pre činnosť Spoločenstva v oblasti vodnej politiky (skrátene nazývaná Rámcová smernica o

výhrady, ktoré oznámila SR v októbri 2008. V tom čase už bola vo vysokom stupni rozpracovania novelizácia vodného zákona z dôvodu povinnosti prebrať do zákona smernicu Európskeho parlamentu a Rady 2006/118/ES z 12. decembra 2006 o ochrane podzemných vôd pred znečistením a zhoršením kvality a zabezpečiť čiastočné prebratie smernice 2006/7/ES Európskeho parlamentu a Rady z 15. februára 2006 o riadení kvality vody určenej na kúpanie, ktorou sa ruší smernica 76/160/EHS. Po konzultácii s EK boli všetky jej výhrady a odporúčania zapracované do pripravovanej novely vodného zákona.

Implementácia RSV

V rámci implementácie RSV bola a je situácia pomerne zložitá a komplikovaná. Súvisí to so skutočnosťou, že RSV síce definuje zoznam konkrétnych úloh na dosiahnutie stanovených cieľov a určuje hraničné termíny pre ich splnenie, ale spôsob ich zabezpečenia podrobnejšie neupravuje. Kvôli zavedeniu jednotného prístupu a postupu pri zabezpečovaní jednotlivých úloh vyplývajúcich z RSV, sa na úrovni EK vytvoril koordinačný mechanizmus pozostávajúci z troch úrovní riadenia, a to:

1. úroveň Európskej komisie

Európska komisia koordinuje, za účasti členských štátov, prípravu strategických dokumentov a technických materiálov, od ktorých sa odvíjajú stratégie na úrovni medzinárodných povodí a národné stratégie členských štátov. Uvedomujúc si zložitosť implementačného procesu RSV, členské štáty už v máji 2001 prijali dokument *Spoločná stratégia implementácie RSV*, ktorý sa každé 2 roky aktualizuje prostredníctvom spoločného plánu aktivít. V súčasnosti je v platnosti aktualizovaná implementačná stratégia na roky 2007 – 2009 z decembra 2006.

2. úroveň medzinárodného povodia Dunaja a Tisy

RSV zaväzuje členské štáty vypracovať spoločný plán manažmentu medzinárodných povodí. Na základe dohody krajín, ktoré sú signatármi Konvencie na ochranu rieky Dunaj, je koordinátorom procesu implementácie RSV v povodí Dunaja Medzinárodná komisia pre ochranu Dunaja (MKOD). Preto všetky aktivity na medzinárodnej úrovni prebiehajúce v SR, ktorej 96 % územia sa nachádza v povodí Dunaja, sú koordinované MKOD, a to v súlade s prijatými strategickými

kými dokumentmi DC-101 *Development of a Danube River Basin District Management Plan – Strategy for Coordination a Large River Basin* a v rámci neho *Road Map for the Development of a Danube River Basin District Management Plan 2005 – 2010* (ICPDR DOC 110, 2005). Tieto dokumenty určujú stratégiu pre spracovanie plánov manažmentu povodí Dunaja a Tisy. Pre 4 % územia SR nachádzajúceho sa v povodí Visly sú aktivity založené na spolupráci s Poľskou republikou v rámci bilaterálnej dohody v oblasti hraničných vôd. MKOD a bilaterálne komisie na ochranu vôd zabezpečujú harmonizáciu medzinárodných plánov manažmentu povodí so susednými krajinami. Práce na koordinácii MKOD rešpektujú princípy Konvencie na ochranu rieky Dunaj, ale aj Dunajskej deklarácie a Memoranda o porozumení medzi MKOD a Komisiou pre Čierne more.

Spracovávanie Plánu manažmentu povodia pre medzinárodné povodie Tisy vyplýva z *Memoranda o porozumení „Towards a River Basin Management Plan for the Tisza river supporting sustainable development of the region“*, ktoré podpísalo Ministerstvo životného prostredia SR spolu s ministerstvami pre životné prostredie Maďarska, Rumunska, Ukrajiny, Srbska a Čiernej Hory (Viedeň 13. december 2004).

3. úroveň národná

Aktivity na národnej úrovni koordinuje MŽP SR v súlade so Stratégiou pre implementáciu RSV v SR, schválenou uznesením vlády SR č. 46/2004. Cieľom tohto dokumentu bolo navrhnúť optimálny postup pre úplnú implementáciu RSV v podmienkach Slovenska, umožňujúci eliminovať riziko jej nesprávnej aplikácie. Stratégia sa každoročne aktualizuje s detailnejším plánom úloh na najbližšie dva roky, plne rešpektujúc stratégiu EK a MKOD.

Základom národnej stratégie je organizačná štruktúra pracovných skupín a vymedzenie zodpovedností

Dunaj (foto: P. Chynoradský)

vode/RSV), čím vstúpila do platnosti. Túto smernicu, ktorá je považovaná za jednu z najdôležitejších smerníc v oblasti životného prostredia, Európsky parlament a Rada prijali v záujme riešiť problematiku zvyšujúcich sa požiadaviek na využívanie zdrojov vody v požadovanom množstve a vo vyhovujúcej kvalite tak, aby sa zabezpečilo ich trvalo udržateľné využívanie aj pre budúce generácie. Za tým účelom RSV priniesla najkomplexnejší súbor cieľov, nástrojov a záväzkov v oblasti vodného hospodárstva Európskej únie, čím sa vytvoril základ pre spoločnú vodohospodársku politiku v krajinách EÚ. Akým spôsobom a kedy sa ciele a ostatné požiadavky RSV dosiahnu, stanovuje plán manažmentu povodia.

Povinnosti vyplývajúce z RSV

Nadobudnutím účinnosti RSV vznikla pre členské štáty EÚ povinnosť do 22. decembra 2003 prebrať ju do národnej legislatívy a zabezpečiť jej implementáciu. Pre Slovenskú republiku, v tom čase ako prístupujúcu krajinu k EÚ, vznikla táto povinnosť k dátumu jej vstupu, t. j. k 1. máju 2004.

Prebratie RSV do národnej legislatívy

RSV bola prebraná do slovenskej legislatívy, konkrétne do zákona č. 364/2004 Z. z. o vodách a o zmene zákona SNR č. 372/1990 Zb. o priestupkoch v znení neskorších predpisov (vodný zákon) a následne do všeobecne záväzných právnych predpisov. Európska komisia (EK) mala k prebratiu RSV určité

Laborec (Medzilaborce 2001)

rezortných organizácií podieľajúcich sa na príprave plánov manažmentu povodí. Na začiatku implementačného procesu RSV bolo za účelom jeho efektívneho riadenia a koordinácie vytvorených 9 pracovných skupín odborníkov z rezortných odborných organizácií a špecialistov zo SAV, vysokých škôl a praxe.

Tieto pracovné skupiny mali rovnaké zameranie ako pracovné skupiny vytvorené v tom istom období na úrovni EK a MKOD. Organizačná štruktúra pracovných skupín sa flexibilne aktualizovala vzhľadom na nové úlohy prijímané na úrovni EK, ako aj dosiahnutý pokrok v procese implementácie RSV. V súčasnosti v SR pozostáva z 12 pracovných skupín.

Celý proces implementácie RSV je rozplánovaný na dlhšie obdobie rokov 2003 – 2027. Prvým dôležitým medzníkom je rok 2009, kedy musia byť verejnosťou odsúhlasené, schválené a vydané plány manažmentu povodí. Kľúčovou etapou implementácie RSV bude realizácia programov opatrení na zabezpečenie do-

Správy zaslané EK:

1. Správa Slovenskej republiky spracovaná pre Európsku komisiu v súlade s Rámcovou smernicou o vode, článkom 3 a Prílohy I (národná správa, jún 2004) – hodnotenie EK 2006,
2. Správa Slovenskej republiky spracovaná pre Európsku komisiu v súlade s Rámcovou smernicou o vode, článkom 5 a Prílohy II a Prílohy III a článkom 6, Prílohy IV (národná správa, marec 2005) – hodnotenie EK 2007,
3. Zavedenie programov monitorovania (program monitorovania stavu vôd, marec 2007) – hodnotenie EK 2009.

Termín pre zaslanie výsledkov IV. etapy – schválený plán manažmentu povodia je stanovený na 22. marec 2010.

Súčasný stav prác

V súčasnosti sa nachádzame v závere IV. etapy implementačného procesu. *Návrh plánov manažmentu povodí SR* (1. pracovná verzia) bol vystavený na webovej stránke www.vuvh.sk/rsv v lehote 6 mesiacov za účelom predloženia písomných pripomienok, aktívnej účasti a konzultácií verejnosti, užívateľom vôd, samosprávnym krajom, obciam a dotknutým orgánom štátnej správy. Na základe

výsledkov pripomienkovania a konzultácií sa spracováva jeho výsledné znenie, ktoré bude predložené na schválenie. V zmysle novely vodného zákona, návrhy plánov manažmentu povodí schvaľuje MŽP SR. Vodný plán Slovenska a jeho program opatrení schvaľuje vláda SR a jeho záväznú časť vydá nariadením. Kópiu schváleného Vodného plánu Slovenska MŽP SR zašle EK prostredníctvom Stáleho zástupcu Slovenskej republiky pri EÚ do 22. marca 2010.

Implementácia ostatných smerníc EÚ o vode

RSV vytvára rámec aj pre implementáciu ďalších smerníc a nariadení EÚ v oblasti vôd, ktorých ciele, opatrenia a environmentálne normy uplatňované pre vody v EÚ sa prekrývajú s cieľmi RSV. Na základe tejto skutočnosti je SR povinná okrem RSV implementovať v sektore voda aj tieto smernice a nariadenia EÚ (ich zoznam nájdete v prílohe, s. 5) a o ich implementácii podávať správy EK. Táto povinnosť patrí do kompetencie Ministerstva životného prostredia SR s výnimkou dvoch smerníc, a to smernice 76/160/ES v znení smernice Európskeho parlamentu a Rady 2006/7/ES o riadení kvality vody určenej na kúpanie a smernica Rady 98/83/ES o kvalite vody určenej na ľudskú spotrebu, ktoré sú v kompetencii Ministerstva zdravotníctva SR.

Doteraz vykonávané

práce prebiehali v snahe dodržať schválené implementačné programy jednotlivých smerníc/nariadení, čo však nebolo vždy reálne. Realizácia implementačných programov je podmienená viacerými faktormi, z ktorých sa negatívne prejavili najmä: nedostatok finančných prostriedkov, chýbajúca údajová základňa, nedostatočná úroveň monitorovania stavu vôd a iné. Vzhľadom na skutočnosť, že plnenie implementačných programov príslušných smerníc/nariadení EÚ podmieňuje aj kvalitu pripravovaných plánov manažmentu povodí a ich programov opatrení, bola snaha vytvoriť také predpoklady, aby bolo možné všetky zistené nedostatky včas doriešiť. Z tohto hľadiska najdôležitejšími a zároveň najproblematickejšími sú smernica 91/676/EHS o ochrane vôd pred znečistením spôsobeným dusičnanmi z poľnohospodárskych zdrojov, tzv. dusičnanová smernica a smernica 91/271/EHS o čistení odpadových vôd z mestských aglomerácií.

O realizácii implementačných programov jednotlivých smerníc/nariadení Ministerstvo životného prostredia SR v stanovených termínoch podáva správy EK. V roku 2008 boli EK zaslané tieto správy:

- *Situačná správa o zneškodňovaní komunálnych odpadových vôd a čistiarenských kalov v Slovenskej republike za roky 2005 – 2006* (marec 2008), ktorá poskytuje základné informácie o cieľoch v oblasti rozvoja verejných kanalizácií, ku ktorých splneniu sa SR zaviazala počas prístupových rokovaní s EÚ. V prezentovaných výsledkoch nadväzuje na situačnú správu za rok 2004.
- *Národný program Slovenskej republiky pre vykonávanie smernice Rady 91/271/EHS o čistení komunálnych odpadových vôd v znení smernice Komisie 98/15/ES a nariadenia Európskeho parlamentu a Rady 1882/2003/ES z júna 2008*, v ktorom je zhodnotený stav implementácie smernice 91/271/EHS v SR k 31. 12. 2006. Prehodnocovanie národného programu sa vykonáva každé dva roky.
- *Správa o stave implementácie smernice Rady 91/676/EHS týkajúcej sa ochrany vôd pred znečistením spôsobeným dusičnanmi z poľnohospodárskych zdrojov v Slovenskej republike, 2008*. Správa hodnotí stav implementácie tejto smernice v rokoch 2004 – 2007.

Všetky uvedené správy sú dostupné na webovej stránke <http://www.sazp.sk/>.

RNDr. Jana Gajdová, technická koordinátorka IRSV
Výskumný ústav vodného hospodárstva Bratislava

Morava – Brodské (foto: Peter Mračka)

siahnutia environmentálnych cieľov v rokoch 2009 až 2012 a následne vyhodnotenie ich účinnosti do roku 2015, kedy sa má dosiahnuť „dobrý stav“ vôd.

Plány manažmentu povodia SR

V zmysle vodného zákona (jeho novely, ktorá má byť schválená v septembri 2009) sa v SR vypracúvajú plány manažmentu povodí pre správne územie povodia Dunaja vymedzené čiastkovými povodiami Dunaja, Moravy, Váhu, Hrona, Ipľa, Slanej, Bodrogu, Hornádu a Bodvy, pre správne územie povodia Visly vymedzené čiastkovým povodiem Dunajca a Popradu a Vodný plán Slovenska. V prípade medzinárodných povodí sa súbežne spracúvajú plány pre medzinárodné povodie Dunaja a jeho subpovodie Tisy. Pre medzinárodné povodie Visly sa spoločný plán nepracováva. Plány manažmentu povodí sa odlišujú v mierke podrobnosti riešenia. Najpodrobnejšie sa spracúvajú plány manažmentu povodí SR. Najmenšiu podrobnosť budú mať plány medzinárodných povodí (Dunaj a jeho subpovodie Tisy).

Proces prípravy plánov manažmentu povodí

RSV kladie veľký dôraz na kvalitnú prípravu plánov manažmentu povodí, preto na vypracovanie prvého plánu bola stanovená lehota až 9 rokov, kým na ich realizáciu lehota 3 rokov. Celý proces prípravy plánov manažmentu povodí bol rozdelený do štyroch etáp implementácie RSV (pozri prílohu, s. 4). Výsledky úloh z I. až III. etapy implementačného procesu boli v súlade s príslušnými článkami RSV zhrnuté v národných správach Slovenskej republiky a do troch mesiacov od ich zverejnenia boli predložené Európskej komisii. EK k predloženým dokumentom vypracovala hodnotiace správy. Všetky pripomienky vznesené zo strany EK boli zohľadnené v pripravovaných plánoch manažmentu povodí.

